

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-003
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, к. Буни Ҳисорак,
шаҳраки донишҷӯён, бинои таълимии 7)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкориҳои Тоҷикистон Раҳимов Саидалӣ Холович ба диссертатсияи Давлатзода Мехроҷиддин Хайриддин дар мавзӯи “Такмили низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ: назария, методология ва амалия” барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисос ва самтҳои илм

Диссертатсия дар доираи бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси илмӣ 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит иҷро карда шудааст: 1.1. Парадигмаҳои ибтидоӣ, концепсияҳои бунёдӣ, принципҳои асосӣ, постулатҳо ва қоидаҳои баҳисобгирии бухгалтерӣ, 1.4. Таърихи инкишофи назария, методология ва ташкили баҳисобгирии бухгалтерӣ, 1.5. Батанзимдарорӣ ва стандартикунонии қоидаҳои пешбурди баҳисобгирии бухгалтерӣ ҳангоми ташаққули маълумоти 18 ҳисоботӣ, 1.14. Методологияи истифодаи технологияҳои замонавӣ иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ дар соҳаи баҳисобгирии бухгалтерӣ ва ҳисобот, 3.1. Парадигмаҳои ибтидоӣ, концепсияҳои бунёдӣ, принципҳои асосӣ, постулатҳо ва қоидаҳои аудит ва назорат, 3.2. Асосҳои назариявӣ ва методологӣ, вазифагузориҳои мақсадноки аудит ва назорат, 3.7. Таърихи инкишофи методология, назария ва ташкили аудит ва назорат, 3.8. Танзим ва стандартикунонии қоидаҳои гузаронидани аудит ва назорат, 3.10. Мутобиқгардонии низоми миллии аудит, муфовақати он ба стандартҳои байналмиллӣ, 3.11. Методология ва принципҳои бунёдии амалигардонии аудити давлатӣ, 3.13. Методологияи истифодаи технологияҳои замонавӣ иттилоотӣ ва коммуникатсионӣ дар соҳаи аудит ва назорат, 3.15. Назорати буҷавӣ ва аудит.

Муҷаббатии мавзӯи диссертатсия

Дар замони муосир муассисаҳои буҷетӣ ба монанди дигар субъектҳои хоҷагидори ҷумҳурӣ, вобаста ба гузариш ба талаботҳои Стандартҳои байналмилалӣ баҳисобгирии муҳосибии бахши давлатӣ ва Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар бахши давлатӣ дар марҳилаи такмил ва рушд қарор доранд. Тартиби пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ дар

муассисаҳои буҷетӣ аз ташкилотҳои тичоратӣ аз хусусияти баҳисобгирии муҳосибӣ, нақшаи ҳисобҳо ва нозукиҳои шаклҳои ҳисоботӣ фарқ мекунад.

Баҳисобгирӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ як самти нисбатан муҳим дар қонуни буҷет аст. Муассисаҳои буҷетӣ баҳисобгирии муҳосибӣ ва андозро пеш мебаранд, тартиби таҳияи ҳуҷҷатҳои ибтидоии бо қонун тасдиқшударо риоя мекунанд ва ҳисобот пешниҳод мекунанд.

Муҳимияти мавзуи таҳқиқотӣ дар он аст, ки баҳисобгирии муҳосибӣ дар баҳши буҷет қисми ҷудонашавандаи низоми баҳисобгирии миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Ислоҳоти ҷаҳорҷӯбаи меъёрӣ ва аз ин рӯ қоидаҳои пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ на танҳо кори табиист, балки зарурати ҳақиқӣ мебошад. Дар натиҷаи ислоҳоти гузарондашуда дар муассисаҳои баҳши давлатӣ, дар амалия масъалаҳои пайдо мешаванд, ки барои бартараф намудани он таҳқиқотҳои амиқ бо пешниҳоди усулҳои муосири баҳисобгирӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ ва такмили низоми баҳисобгирӣ пешбинӣ менамояд. Ва ин ногузир ба иттилооти низоми баҳисобгирии муҳосибии тавлидшуда таъсир мерасонад. Ҳамин тавр, ҳолати мазкур мукамалгардонии заминаҳои назариявӣ методологӣ ва амалии такмили низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити самаранок истифодабарии маблағҳои буҷетиро бо назардошти хусусиятҳои соҳавӣ тақозо мекунад.

Гуфтаҳои болозикр муҳимияти проблемаи баррасишавндаро собит месозад, ки интиҳоби мавзӯ ва муҳимияти коркарди асосҳои назариявӣ, методологӣ ва амалии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетиро дар корхонаҳои баҳши давлатӣ, инчунин тавсияҳои амалии мукамалгардонии онро пеш меорад.

Дарҷаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод шудаанд.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо миқдори кофии маълумотҳои таҳлилӣ, ҷамъоварӣ ва коркарди онҳо бо истифодабарии усулҳои муосир, мутобиқати натиҷаҳои назариявӣ ва таҳқиқотӣ бо санадҳои меъёрию ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳисоботҳои Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуҷҷатҳо ва қарорҳои Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи омили расмӣ Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, стандартҳои байналмилалӣ ва миллии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит, адабиёти илмӣ, нашрияҳо дар маҷаллаҳои илмӣ, инчунин маводи амалии муассисаҳои алоҳидаи давлатӣ, ки дар нашрияҳои илмӣ даврӣ нашр шудаанд, инчунин сарчашмаҳои интернетӣ ва ғайра тасдиқ карда шудаанд.

Наwgонии илмӣ таҳқиқот Навгонии илмӣ таҳқиқот дар рушди асосҳои назариявӣ методологӣ ва таҳияи тавсияҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснок оид ба такмили низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо назардошти талаботи муосир оид ба

шаффофият, самаранокӣ ва рақамикунонии идоракунии молияи давлатӣ ифода меёбад. Муқаррароти асосие, ки наwgонии илмӣ таҳқиқотро ифода мекунад, инхоянд:

1. Мухтавои иқтисодии буҷети давлатӣ дар заминаи нақши он дар таъмини рушди устувори иҷтимоӣ иқтисодӣ аниқ ва робитаи байни вазифаҳои буҷет бо низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар баҳши давлатӣ асоснок карда шудааст.

2. Принсипҳо ва равишҳои ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар баҳши давлатӣ аз мавқеи талаботи муосир оид ба шаффофият ва масъулият (ҳисоботдиҳӣ), аз ҷумла таҳлили қиёсии таҷрибаи байналмилалӣ ва миллӣ ба низом дароварда шудаанд.

3. Марҳилаҳои ташаккул ва рушди низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда ифшо ва таҳлил карда шудаанд; хусусиятҳои институтсионалӣ ва меъёри таҳаввулоти он, аз ҷумла таъсири гузариш ба буҷетикунони барномавӣ ҳадафӣ муайян карда шуданд.

4. Муаллиф таснифоти равишҳои методологии баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ, аз ҷумла тавсияҳоро оид ба мутобиқ кардани стандартҳои байналмилалии баҳисобгирии муҳосибии баҳши давлатӣ (СББМБД) ба амалияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод менамояд.

5. Моҳият ва мухтавои усулҳои муосири аудити маблағҳои буҷетӣ аниқ карда шуда, онҳо аз рӯи маҳакҳои корбурд, самаранокӣ ва автоматикунӣ ба низом дароварда шудаанд, инчунин зарурати ҷорӣ намудани равиши ба ҳавф нигаронидашуда дар аудити баҳши давлатӣ асоснок карда шудааст.

6. Таснифи воситаҳои назорат ва такмили баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ, аз ҷумла пешниҳодҳо оид ба ҳамгироии онҳо ба низоми ягонаи назорати дохилӣ дар асоси технологияҳои рақамӣ таҳия карда шудаанд.

7. Мушкилоти асосии вазъи муосири баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла камбудии танзими ҳуқуқӣ меъёрӣ, таъминоти методӣ ва омодагии касбии кормандон муайян ва тавсиф карда шудаанд.

8. Омилҳое, ки ба шаффофият ва самаранокии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит таъсир мерасонанд, аз ҷиҳати илмӣ асоснок карда шуда, амсилаи концептуалии рафӣ ин монеаҳо дар асоси равишҳои муназзам ва институтсионалӣ пешниҳод шудааст.

9. Тасаввурот оид ба имкониятҳои истифодаи таҷрибаи байналмилалӣ дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон васеъ гардида, механизмҳои мутобиқгардонии

интиқоли амалияҳои беҳтарини хориҷӣ ба низоми миллӣ асоснок карда шуданд.

10. Пешниҳодҳо оид ба стандартикунонии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ, аз ҷумла унсурҳои низоми мутобиқшудаи таснифоти хароҷот, ҳисоботи ҳамоҳангшуда ва расмиёти баҳисобгирии муҳосибӣ, ки ба талаботи байналмилалӣ ҷавобгӯ мебошанд, таҳия карда шудаанд.

11. Самтҳои афзалиятноки рақамикунӣ ва автоматикунӣ баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ муайян гардида, бо мақсади баланд бардоштани фаврият ва шаффофияти равандҳои буҷетӣ амсилаи татбиқи низомҳои иттилоотӣ дар мақомоти бахши давлатӣ пешниҳод карда шудааст.

12. Равишҳои инноватсионӣ баланд бардоштани сифат ва самаранокии аудити маблағҳои буҷетӣ, аз ҷумла ҷорӣ намудани аудити рақамӣ, баланд бардоштани мустақилияти мақомоти назоратӣ ва таҳкими стандартҳои касбӣ дар соҳаи аудити давлатӣ асоснок карда шудаанд.

Диссертатсия аз муқаддима, чор боб, хулоса, тавсия ва пешниҳодҳо оид ба истифодабарии натиҷаҳо, рӯйхати адабиёт ва замимаҳо иборат мебошад. Ҳаҷми умумии қор аз 352 саҳифаи матни компютерӣ, 7 расм ва 35 ҷадвал, 355 номгӯи рӯйхати адабиёт иборат аст.

Дар боби аввал – «Асосҳои назариявии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ» мафҳум, моҳият ва нақши буҷети давлатӣ дар рушди иҷтимоию иқтисодии давлат, вазифаҳо, принсипҳо ва равишҳои ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар бахши давлатӣ, марҳилаҳои ташаккул ва рушди низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шудааст.

Зимни омӯзиши нақши буҷети давлатӣ дар рушди иҷтимоию иқтисодии давлат, муаллиф ҷорӣ намудани усулҳои инноватсионӣ дар банақшагирии буҷет, бо истифода аз технологияҳои муосири рақамӣ барои баланд бардоштани самаранокии баҳисобгирии муҳосибӣ ва назорат аз болои хароҷоти маблағҳои буҷетиро таъкид менамояд, ки барои мақсаднок ва самаранок истифодабарии онҳо мусоидат менамояд (саҳ. 23) ва дар расми муаллифии 1.1.- Нақши буҷети давлатӣ дар рушди иҷтимоию иқтисодии давлат онро муфасссал шарҳу тавсиф додааст (саҳ. 25).

Яке аз натиҷаҳои назаррас дар диссертатсия он мебошад, ки муаллиф ҳамбастагӣ ва алоқаи мутақобилаи соҳаҳои сайёҳӣ, иқтисодиёт ва иҷтимоиётро асоснок намуда, иброз медорад, ки сайёҳӣ вобаста аз хусусиятҳои ҷойгиршавии минтақавӣ ва мероси таърихӣ миллии мамлакати ташрифоваранда ташаккул меёбад. Дар баробари рушди соҳаи сайёҳӣ

робитаҳои иқтисодӣ, сиёсӣ, тичоратӣ, соҳибкорӣ, фарҳангӣ, маданияи байни кишварҳо мустаҳкам гардида, ба даромади асҳори хориҷӣ, ташкили ҷойҳои нави корӣ ва афзоиши даромади буҷети давлатӣ мусоидат менамоянд (саҳ. 25).

Ба ақидаи муаллиф, ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар баҳши давлатӣ унсури ҷудонашавандаи идоракунии самараноки молияви давлатӣ ва баланд бардоштани сатҳи шаффофияти хароҷоти давлатӣ мебошад. Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит воситаи асосӣ барои ноил шудан ба ҳадафҳои беҳтар намудани хароҷот, баланд бардоштани шаффофияти амалиёти молиявӣ ва баланд бардоштани сифати идоракунии маблағҳои давлатӣ мебошанд. Вобаста ба ин дар диссертатсия, ҷадвали муаллифии 1.3. - вазифаҳои асосии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар баҳши давлатӣ муфасссал оварда шуда, аҳамияти ҳар яки онҳо барои идоракунии самаранок ва шаффофи захираҳои молиявии давлатӣ нишон дода шудааст, ки ин вазифаҳо ба таъмини интизоми молиявӣ, шаффофияти харҷи маблағҳои давлатӣ ва баланд бардоштани масъулияти кормандони мақомоти давлатӣ нигаронида шудаанд (саҳ. 42). Муаллиф дуруст тасдиқ менамояд, ки ҷорӣ намудани равишҳо ва усулҳои нави баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит ба баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои давлатӣ, кам кардани хароҷоти давлатӣ, беҳтар намудани шаффофият ва масъулияти мақомоти давлатӣ нигаронида шудааст (саҳ. 46).

Дар диссертатсия манбаҳои таърихӣ ва осори илмӣ мутафаккирон оид ба буҷет, андозбандӣ, захираҳои давлатӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифта, таъсир ба заминаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ ва истифодабарии амалии он дар шароити муосир дар ҷадвали 1.5, 1.6 муфасссал кушода шудааст, ки аз қадимияти истифодаи онҳо дар давлатдорӣ куҳан дарак медиҳад (саҳ. 66-76).

Дар ҷадвали муаллифии 1.7 марҳилаҳои асосӣ ташаккул ва рушди низомҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ оварда шуда, муаллиф қайд менамояд, ки раванди рушд ва такмили низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ ҳамчун унсури муҳимтарини назорати молиявии давлатӣ раванди бисёрҷанба ва дарозмуддат буда, ислоҳоти сатҳҳои гуногуни идоракуниро бояд фарогир бошад (саҳ. 79).

Дар боби дуюм – «Равишҳои методологии такмили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ» методологияи баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ, усулҳои аудити маблағҳои буҷетӣ, воситаҳои назорат ва такмили баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ мавриди таҳқиқу баррасӣ қарор дода шудааст.

Дар боби дуюм саҳми таҳилҳои муаллиф арзишманд буда, доир ба масъалаи таҳилшаванда қайд мекунад, ки дар шароити муосир ба такмили

низомии баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ, методологияи баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ ҳамчун унсури асосии низомии молиявӣ дар таъмини истифодаи мақсадноки маблағҳо, беҳтар намудани интизоми молиявӣ ва баланд бардоштани боварии аҳоли ва шарикони байналмилалӣ ба мақомоти давлатӣ нақши муҳим мебозад. Муаллиф дар расми 2.1. хусусиятҳои баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетиро таҳлил намуда, дуруст қайд менамояд, ки онҳо ба методологияи баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ таъсири амиқ мерасонанд (саҳ. 90). Дуруст аст, ки ҳадафи асосии методологияи баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ таъмини саҳеҳӣ, шаффофият ва масъулият дар истифодаи захираҳои давлатӣ мебошад. Методологияи баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ инчунин истифодаи технологияҳои муосир ва низомҳои автоматикунонидашударо дар бар мегирад, ки ба баланд бардоштани сифати баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ, суръатбахшии коркарди иттилоот ва баланд бардоштани шаффофияти иттилооти дар ҳисоботи молиявӣ пешниҳодшаванда мусоидат мекунанд.

Арзишмандии натиҷаҳои дигари диссертатсия, дар он ифода мегарданд, ки муаллиф дар қадвали 2.2 усулҳо ва равишҳои баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетиро пешниҳод намудааст, ки ба беҳтар намудани назорат ва баланд бардоштани эътимоднокии ҳисоботи молиявӣ мусоидат мекунад (саҳ. 101).

Дар раванди таҳлили таснифоти хароҷот, вобаста ташаккули маҳсулоти сайёҳӣ дақиқан муайян карда шудааст, ки вобаста ба хусусияти хоси корхонаҳои сайёҳӣ нақшаҳои пешакӣ барои муайян кардани арзиши сайрҳо ва харҷномавии маҳсулоти сайёҳӣ муайян карда шавад. Тасдиқ карда шудааст, ки арзишмуайянкунӣ вазифаи баҳисобгирӣ, назорат ва таҳлиро иҷро намуда, барои ташаккули маҳсулоти сайёҳӣ, фуруши он, муайян намудани фоидаи амалиётӣ ва қабули қарорҳои идоракунӣ истифода бурда мешавад ва объекти арзишмуайянкунӣ – маҳсулот (хизматрасонии) алоҳидаи сайёҳӣ маҳсуб меёбад. Ба ақидаи муаллиф «Самти муҳимтарини баҳисобгирии муҳосиби соҳаи сайёҳӣ – баҳисобгирии хароҷот барои ташаккули сайрҳо ва муайян кардани арзиши онҳо мебошад» (саҳ. 110).

Муаллифи диссертатсия дар қадвали 2.4. – мушкилоти асосии баҳисобгирии муҳосибӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки самаранокии баҳисобгирии маблағҳои буҷетиро маҳдуд мекунанд, инчунин пешниҳодҳои оид ба ҳалли онҳо мавриди таҳқиқ қарор додааст, ки ба тақмили методологияи баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат менамоянд (саҳ. 109).

Муаллифи диссертатсия дуруст қайд менамояд, ки дар замони муосир аудити маблағҳои буҷетӣ унсури ҷудонашавандаи низомии идоракунии молияи

давлатӣ буда, дар таъмини интизоми молиявӣ, самаранокӣ ва шаффофияти истифодаи захираҳои давлатӣ нақши калидӣ дорад. Нақши аудит дар соҳаи буҷети Ҷумҳурии Тоҷикистон на танҳо пешгирии ҳуқуқвайронкунии молиявӣ, балки таъмини устувории дарозмуҳлат дар идоракунии молияи давлатӣ низ мебошад. Инчунин, нақши Палатаи ҳисоби Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун мақоми олии назорати давлатии молиявӣ дар самти назорат ва санҷиши самаранок ва мақсаднок истифодабарии маблағҳои буҷетӣ мавриди таҳлил қарор дода шудааст. Дуруст таъкид гардидааст, ки аудити маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон на танҳо вазифаи назоратиро иҷро мекунад, балки воситаи муҳими беҳинасозии хароҷот ва ноил шудан ба рушди устувори иқтимоию иқтисодӣ мегардад (саҳ. 115).

Дар қадвалҳои 2.5 ва 2.6 усулҳои асосӣ ва муосири аудити маблағҳои буҷетӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шудаанд, ки ҳар кадоми онҳо дар таъмини шаффофият ва ҳисоботдиҳии хароҷоти маблағҳои буҷетӣ нақши хоси худро иҷро мекунанд (саҳ. 118).

Яке аз натиҷаҳои назаррас дар диссертатсия он мебошад, ки муаллиф дар қадвали 2.7 қорӣ намудани технологияҳои коркарди маълумот ва зеҳни сунӣ дар аудити маблағҳои буҷетӣ мебошад, ки на танҳо ба суръатбахшии равандҳои санҷиш ва баланд бардоштани саҳеҳии онҳо мусоидат мекунад, балки сатҳи баланди шаффофият ва назорати истифодаи маблағҳои давлатиро таъмин мекунад (саҳ. 126). Ҳамчунин, ба ақидаи муаллиф, рақамикунонии равандҳои давлатӣ ва гузаштан ба низомҳои электронии идоракунии молиявӣ ба беҳтар шудани мониторинги буҷет мусоидат мекунад (саҳ. 129). Қорӣ намудани технологияҳо ва расмиёти шаффоф дар аудити маблағҳои буҷетӣ ба баланд шудани масъулияти мақомоти давлатӣ ва пурзӯр намудани назорати хароҷот мусоидат мекунад.

Воситаҳои муосири назорати баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ дар таъмини шаффофият, самаранокӣ ва масъулият дар истифодаи маблағҳои давлатӣ нақши калидӣ доранд. Вобаста ба ин, дар қадвали 2.8. воситаҳои назорати баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ пешниҳод карда шудаанд, ки ба баланд бардоштани саҳеҳӣ ва эътимоднокии баҳисобгирии муҳосибӣ, инчунин пешгирии қонуншиканиҳои молиявӣ ёрӣ мерасонанд (саҳ. 38).

Дар боби сеюм - «Таҳлили вазъи муосири баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ» вазъи муосир ва мушкilotи баҳисобгирии муҳосиби маблағҳои буҷетӣ, омилҳое, ки ба шаффофият ва самаранокии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ таъсир мерасонанд, таҷрибаи байналмилалӣ баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ ва имконияти истифода дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлил қарор дода шудаанд.

Боби мазкур натиҷаи таҳлили амиқи муаллифӣ аз ҳолати муосири ташкили баҳисобгирӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ буда, дар он муаммоҳои мавҷудаи низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит баррасӣ гардидаанд ва роҳҳои мукамалгардонии методологияи он мавриди таҳқиқ фаро гирифта шудаанд. Низоми баҳисобгирии маблағҳои буҷети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз оғози давраи ташаккули низоми муосири давлатдорӣ бо ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ ташаккул ёфта, то имрӯз рушд кардааст. Дар диссертатсия муаллиф дар ҷадвали 3.1. унсурҳои асосии низоми баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷети давлатиро баррасӣ намудааст, ки асоси низоми баҳисобгирии муҳосибӣ дар муассисаҳои буҷетиро ташкил медиҳанд (саҳ. 166).

Муаллиф, ислоҳоти низоми баҳисобгирии муҳосибӣ дар муассисаҳои буҷетиро мавриди таҳқиқ қарор дода, мушкилоти мавҷуда ва ҷорӣ намудани СББМБД (IPSAS)-ро дар ин самт зарур меҳисобад, зеро низоми кӯҳна шаффофӣ ва мутобикат ба талаботи муосири идоракунии молияи давлатиро ба таври назаррас маҳдуд мекарданд. Дар доираи ин ислоҳот қабул гардидани як қатор санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ имкон фароҳам овард, ки низоми мазкур ба талаботҳои стандартҳои байналмилалӣ мутобик карда шаванд. Аммо, ба ақидаи муаллиф баъзе масъалаҳои ҳаонашуда дар ин низом мавҷуданд, ки барои рафъи онҳо пешниҳодҳои мушахас заруранд. Таснифоти даромад ва хароҷот имкон медиҳад, ки шаффофӣ ва қиёспазии маълумот байни сатҳҳои гуногуни низоми буҷет таъмин гардад ва НЯҲ ягонагии баҳисобгирии муҳосибӣ ва шаклҳои ҳисоботи молиявиро дар муассисаҳои буҷетӣ таъмин менамояд.

Дар ҷадвали 3.4. – мушкилоти баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ вобаста ба таснифоти буҷет мавриди таҳлил қарор дода шуда, ҷорӣ намудани низомҳои автоматикунонидашудаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва оморасозии ҳисоботи молиявӣ ҳамчун омилҳои муҳим барои баланд шудани шаффофӣ ва самаранокии идоракунии буҷет таъкид гардидааст (саҳ. 185). Вобаста ба ин, ба ақидаи муаллиф, рақамикунони нокифояи равандҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ ба шаффофияти баҳисобгирии буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсир мерасонад. Мушкилоти дигари назаррас нарасидани кормандони баландхаттос дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити бахши давлатӣ мебошад. Омилҳои таъсиррасон ба шаффофӣ ва самаранокии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетиро дар ҷадвали 3.6 (саҳ. 192) таҳлил намуда, муаллиф роҳҳои ҳалли тақмили онро дар ҷадвали 3.7 пешниҳод намудааст (саҳ. 206), ки низоми муосир, устувор ва шаффофи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетиро таъмин менамоянд.

Дар диссертатсия таҷрибаи байналмилалии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ ва имконияти истифодабарии он дар корхонаҳои баҳши давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқ карда шуда, муаллиф дуруст қайд менамояд, ки рақамикунонии равандҳо, ҷорӣ намудани низомҳои автоматикунонидашудаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва платформаҳои таҳлилӣ шартҳои муҳими дигаргунсозии бомуваффақияти низомии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити давлатӣ мебошад (саҳ. 208).

Дар қадвали 3.9. – таҷрибаи байналмилалии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ ва имконияти он барои татбиқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлил қарор дода шуда, қайд карда мешавад, ки ҳамчун манбаи воситаҳои мушаххасе хизмат мекунад, ки ҳангоми мутобиқ шудан ба воқеияти миллӣ метавонанд дар баланд бардоштани шаффофият ва самаранокии идоракунии захираҳои молиявии давлатӣ таъсири устувор дошта бошанд (саҳ. 223).

Дар боби чорум - «Роҳҳои тақмили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ» тақмили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ дар асоси стандартикунонӣ, рақамикунонӣ ва автоматикунонӣ ҳамчун самтҳои асосии тақмили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ ва равишҳои инноватсионии баланд бардоштани сифат ва самаранокии аудити маблағҳои буҷетӣ ҳамчун натиҷаи илман асоснокгардида ва дастоварди илмӣ диссертатсия пешниҳод карда шудааст.

Зимнан, дар диссертатсия исбот шудааст, ки риояи ягонагии қоидаҳо ва шаклҳо дар пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва гузаронидани санҷишҳои аудиторӣ ба мустаҳкам шудани эътимоди ҳам мақомоти назорати давлатӣ ва ҳам ҷомеа ва ташкилотҳои байналмилалӣ ба маълумоти ҳисоботи буҷетӣ мусоидат мекунад. Вобаста ба ин, дар қадвали 4.1. – омилҳои асосии гузариш ба стандартҳои байналмилалии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар баҳши давлатӣ муайян ва тафсир карда шудаанд (саҳ. 235), ки баланд бардоштани сифати ҳисобот тавассути истифодаи усули ҳисобузамкунӣ дар баҳисобгирӣ ва шаклҳои стандартӣ ҳисобот мусоидат менамоянд.

Инчунин, дар расми муаллифии 4.1. – сохтори мантиқии гузариш ба стандартҳои байналмилалии баҳисобгирии муҳосибӣ дар баҳши давлатӣ тасвир шудааст (саҳ. 236), ки раванди ислоҳот ва тақмили низомии баҳисобгирии муҳосибиро дар баҳши давлатӣ мусоидат менамояд. Дар қадвали 4.2. мушкilot ва монеаҳои асосии ҷорӣ намудани стандартҳои байналмилалӣ дар баҳши давлатӣ (саҳ. 238), нишон дода шуда, монеаҳои асосӣ ва пешниҳоди механизмҳои муассири ислоҳи онҳо муайян карда шудааст. Пешниҳодҳои муаллиф дар асоси принципҳои стандартикунонӣ, ки барои татбиқи стандартҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар баҳши давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқанд, қобили таваҷҷуҳ мебошанд.

(саҳ. 240-243).

Дар диссертатсия оид ба рақамикунонӣ ва автоматикунонӣ, ҳамчун ҷузъҳои ҷудонашавандаи идоракунии муосири давлатӣ, аз ҷумла дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ мегарданд диққати махсус дода шудааст. Яке аз унсурҳои асосии рақамикунонии баҳисобгирии муҳосибӣ ҷорӣ намудани гардиши электронии ҳуҷҷатҳо мебошад, ки коркарди автоматонидашудаи ҳуҷҷатҳои аввалӣ, мубодилаи маълумот байни шуъбаҳо, бойгоникунонии электронӣ ва санҷиши иттилоотро таъмин менамояд. Ба ақидаи муаллиф, амалӣ намудани ҳамгироии низомҳои баҳисобгирии муҳосибӣ бо низомҳои хариди давлатӣ, хазинадорӣ, хадамоти андоз ва назорати дохилӣ имкон медиҳад, ки гузариш аз баҳисобгирии пароканда ба назорати рақамӣ, бояд тамоми марҳилаҳои идоракунии буҷетро дар бар гирад (саҳ. 253). Татбиқи нармафзори дахлдор, аз қабيلي SGB.Net дар Ҷумҳурии Тоҷикистон имкон фароҳам овард, таҳкими инфрасохтори рақамӣ дар соҳаи идоракунии молияи давлатӣ мустаҳкам гардад. (саҳ. 253-257).

Дар ҷадвали 4.6. – монеаҳои асосии табдили рақамӣ дар баҳши давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон монеаҳо, муҳтаво ва оқибатҳои бевоситаи фаъолияти низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷет муайян карда шуда, муаллиф қайд менамояд, ки бартараф намудани онҳо вазифаи аввалиндараҷаи сохторҳои давлатӣ мебошад (саҳ. 269).

Дар диссертатсия усулҳои воситаҳои инноватсионии дар соҳаи аудити маблағҳои буҷетӣ истифодашаванда, таҳлили самаранокии онҳо, инчунин арзёбии имкониятҳо ва дурнамои татбиқи онҳо дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳқиқ фаро гирифта шудааст. Ба ақидаи муаллиф, истифодаи зеҳни сунъӣ ва технологияҳои автоматикунонӣ дар соҳаи аудит марҳилаи сифатан нави таҳияи усулҳои мониторинг ва таҳлили амалиёти буҷетӣ мебошад (саҳ. 273).

Дар ҷадвали 4.7. – технологияҳои муосири инноватсионӣ барои истифода дар аудити давлатӣ оварда шудааст, ки таҷрибаи ҷаҳонии назорати давлатии молиявиро дар асоси санҷиши интихобии ҳуҷҷатҳо ва маълумот ба равишҳои инноватсиониро барои назорати муназзам ва фаъол таъмин менамояд (саҳ. 274). Дар ҷадвали 4.9. – самтҳои афзалиятноки татбиқи инноватсияҳо дар аудити давлатӣ нишон дода шуда, номгӯи қадамҳои афзалиятноки ҷорӣ намудани инноватсияҳо дар низоми аудити давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шудааст (саҳ. 289), ки таъсири онҳо ба баланд бардоштани самаранокии идоракунии буҷет дар Ҷумҳурии Тоҷикистон самарабахш хоҳад буд.

Хулоса ва тавсияҳои муаллиф ба оид ба рушди назария, методология ва амалияи тақмили низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мутобикнамоии низоми баҳисобгирии

муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ ба СББМБД ва СБҲМБД саҳмгузор мебошанд..

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо онд ба истифодаи онҳо

Аҳамияти илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ дар асосноккунии назариявӣ, методологӣ ва амалии тақмили низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ дар асоси талаботҳои СБҲМ, СББМБД ва СБҲМБД зоҳир мешавад. Равишҳои тақмили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ, усулҳои муосири аудит ва автоматикунунии чараёнҳои самаранок ва мақсаднок истифодабарии маблағҳои буҷетӣ, рақамикунонӣ ва истифодабарии инноватсияҳо ва зеҳни сунӣ дар асоси стандартикунонӣ; муқаммалгардонии заминаҳои қонунгузорию меъёрӣ баррасӣ гардида, роҳҳои рушди низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити нисбатан муқаммал дар корхонаҳои баҳши давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат менамояд.

Аҳамияти амалии қори диссертатсионӣ дар он зоҳир мегардад, ки пешниҳод ва тавсияҳои дар диссертатсия қорқардшударо ба сифати воситаи тақмил додани низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит, бо мақсади мутобиқ намудани он ба талаботҳои СББМБД, боз ҳам тақмил додани низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ истифода бурдан мумкин аст. Пешниҳодҳои мушаххаси муаллифро ҳангоми пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва низоми самаранокӣ аудити маблағҳои буҷетии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти мутобиқнамоӣ ба СБҲМ истифода бурдан мумкин аст.

Аҳамияти иқтисодӣ натиҷаҳои диссертатсия дар он аст, ки пешниҳодҳои оварда шуда метавонанд барои мутобиқ намудани низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар шароити рақамикунонии иқтисодиёт ва тақомули он мусоидат намоянд, ки низоми мазкур ба фаъолияти минбаъдаи корхонаҳои баҳши давлатӣ, самаранок ва мақсаднок истифодабарии маблағҳои буҷетӣ, иттилооти шаффоф муфид бошад.

Аҳамияти иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия. Муқаррароти диссертатсия ва аҳамияти иҷтимоии он дар баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии халқ, аз ҷумла қормандони соҳаи буҷетӣ мусоидат мекунад.

Мутобиқати таҳассуси илмӣ унвонҷуи дараҷаи илмӣ

Давлатзода Меҳроҷиддин Хайриддин мутаҳассиси илмӣ ва дар амалия фаъолиятқардаи соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ, таҳлил ва аудит мебошад ва қори диссертатсионӣ ба таҳассуси илмӣ диссертант мутобиқат мекунад. Мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ, соҳтор ва мазмуни қори иҷрошуда ба талаботҳои дар паспорти ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит мутобиқат мекунад. Натиҷаҳои илмӣ ба даст овардаи муаллифи диссертатсия ба таҳассуси илмӣ унвонҷуи ва талаботи додани унвони илмӣ

барои чунин корҳо мувофиқат мекунад. Ҳангоми тавсифи докталаб ба ҳайси таҳқиқотчӣ донишомӯзӣ, фидокорӣ, самаранокии баланд, масъулиятшиносӣ, қобилияти дар сатҳи баланд ташкил кардани корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, қабули қарорҳои мустақил ва муайян кардани роҳҳои расидан ба ҳадаф ва вазифаҳои ба миён гузошташуда бояд таъкид карда шавад. Автореферат ва корҳои ҷопшудаи муаллиф мазмуни асосии кори диссертатсиониро ба қадри кифоя инъикос мекунанд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ

Мақолаҳои нашршудаи муаллиф таркиби асосии диссертатсияро фаро гирифта, аз 33 мақолаи илмӣ бо ҳаҷми 12,8 ҷузъи ҷопӣ (аз ҷумла 14,2 ҷузъи ҷопӣ аз муаллиф), аз онҳо 21 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи феҳристи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расонида шудааст. Инчунин, муҳтавои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар конференсиҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ баррасӣ гардидаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия

Диссертатсияи тақризшаванда мутобиқ ба муқаррароти бандҳои дахлдори «Низомномаи шӯрои диссертатсионӣ» ва «Тартиби додани унвонҳои илмӣ» (Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 30 июни соли 2021, № 267) омода гардида, муқаддима ва бахшҳои он - мубрамии мавзуи таҳқиқот, дараҷаи таҳқиқоти мавзуи илмӣ, робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ, мақсад, вазифаҳо, объект ва предмет, фарзия, асосҳои назариявӣ методологӣ ва амалӣ, сарчашмаи маълумот ва пойгоҳи таҳқиқот, навбониҳои илмӣ, нуқтаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои он, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии докталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия, интишорот аз рӯйи мавзуи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия ба таври муқаммал моҳияти диссертатсияро дар бар гирифтаанд ва асосҳои илмӣ амалии онро дар сатҳи зарурӣ инъикос менамоянд. Ғайр аз ин, меъёрҳои дигари диссертатсия нисбат ба ҳаҷм, истифодаи ҷадвал ва расмҳо, тартиби нигориши феҳристи адабиёт низ ҳангоми навиштани диссертатсия риоя гардидаанд.

Диссертатсия ба талаботҳои «Низомномаи шӯрои диссертатсионӣ» ва «Тартиби додани унвонҳои илмӣ» аз 30 июни соли 2021, № 267, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, ҷавобгӯӣ мебошад.

Диссертатсия сохтори мантиқан муқаммал дошта, натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф арзиши илмӣ доранд ва метавонанд дар амалии пешбурди баҳисобгирии муҳосибӣ ва низоми назорати дохилии корхонаҳои

сайёҳии Ҷумҳурии Тоҷикистон васеъ истифода бурда шаванд. Диссертатсия бо забони возеҳ ва фаҳмо бо истифода аз истилоҳоти қабулшуда навишта шуда, шакли кор ислоҳотро талаб намекунад;

Автореферат ва мақолаҳои chopшудаи довталаб ба мазмуни рисола комилан мувофиқат мекунад. Ҷанбаҳои муҳими мундариҷаи диссертатсия дар автореферат инъикос ёфтаанд, ки маводи асосии дифоъ мебошанд. Дар ин бобат талабот дар умум риоя карда шудааст.

Камбудихои таҳқиқоти диссертатсионӣ

Дар қатори бартариятҳо таҳқиқоти диссертатсионӣ дорои норасоӣҳо низ мебошад, ки ба онҳо дохил мешаванд:

1. Дар зербоби 1.2 диссертатсия равишҳои ташкили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар баҳши давлатӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода шудааст. Аммо истифодаи мафҳумҳои “востаҳои давлатӣ” ва “маблағҳои буҷетӣ” дар таҳқиқот ба баъзе нофаҳмиҳо оварда мерасонад, ки тафсири иловагиро талаб менамояд (саҳ. 42).

2. Дар зербоби 1.3 марҳилаҳои ташаккул ва рушди низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳқиқ фаро гирифта шуда, бештар ба масъалаҳои таърихӣ аҳамият дода шудааст. Оиди ислоҳоти низоми баҳисобгирии муҳосибӣ дар баҳши давлатӣ дар давраи муосир маълумоти бештар дода мешуд, қори таҳқиқотӣ мазмунан бой мегардид.

3. Дар зербоби 2.1. принципҳо ва равишҳои асосии методологияи баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ оварда шуда, дар қадвали 2.4 мушкилоти мавҷуда оиди баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлилу баррасӣ шудааст ва пешниҳодҳо оид ба тақмили он нишон дода шуда бошанд ҳам, баъзе аз онҳо пурра кушода нашудаанд (саҳ. 109).

4. Дар зербоби 2.2 оиди усулҳои аудити маблағҳои буҷетӣ маълумоти мушаххас оварда шудааст, аммо ба нақши Палатаи ҳисоб ва Агентии назорати молиявӣ ва мубориза бо коррупсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мақсаднок истифодабарии маблағҳои буҷетӣ аҳамияти хоса дода нашудааст.

5. Зербоби 3.1 ба вазъи муосир ва мушкилоти баҳисобгирии муҳосибии маблағҳои буҷетӣ бахшида шудааст. Бештар мебуд мушкилоти мавҷудаи баҳисобгирии маблағҳои буҷетӣ дар НЯҲ таҳлил шуда, пешниҳоди мушаххас аз тарафи унвонҷӯ мешуданд ба мнфиати кор мебуд.

6. Муаллиф дар зербоби 4.2 қори диссертатсионӣ рақамикунонӣ ва автоматикунонӣ ҳамчун самтҳои асосии тақмили баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ оиди бартарӣ ва камбудихои низоми «SGB.Net», ки дар амалияи муассисаҳои буҷетӣ амалӣ шудаанд, бо мисолҳои мушаххас таҳлили амиқ мекарданд, ба фикри мо ҳамчун натиҷаи назарраси қори таҳқиқотӣ мебуд.

Бояд қайд намуд, ки камбудиҳои номбаршуда ба мазмуну муҳтавои диссертатсия таъсири ҷиддӣ намерасонанд ва сатҳи назариявӣю амалии онро коҳиш намедиханд.

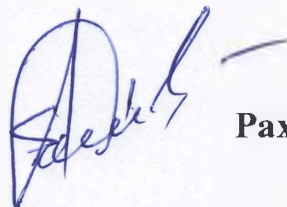
Хулоса

Дар умум кори диссертатсионӣ дар сатҳи баланди илмӣ-амалӣ иҷро карда шуда, кори анҷомёфтаи илмӣ-тахассусиро ифода менамояд.

Ҳамин тавр, гуфтан мумкин аст, ки диссертатсияи Давлатзода Меҳроҷиддин Хайриддин дар мавзӯи “Такмили низоми баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити маблағҳои буҷетӣ: назария, методология ва амалия”, аз рӯйи ихтисоси 08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар сатҳи зарурӣ омода гардида, аз ҷиҳати мазмун ба талаботи бандҳои 32, 33, 34, 35 “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти рақами 267 аз 30 июни соли 2021 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯӣ мебошад ва муаллифи он сазовори дараҷаи илмии доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси номбурда мебошад.

Муқарризи расмӣ:

профессори кафедраи баҳисобгирии муҳосибӣ
ва аудити Донишгоҳи байналмилалӣ
сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон,
доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент

Раҳимов С.Х.

Имзои Раҳимов С.Х.-ро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи байналмилалӣ
сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон

Ҷураев Ш.Н.

(734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, в. Ҷуноноб, кӯчаи Борбад 48/5, бинои № 2, устои 37, E-mail: saidan@university.tj, Тел: (+992) 935041740)

07.10.2025